

[OOPS... THEY DID IT AGAIN, ή, Η ΕΙΔΙΚΗ ΤΡΥΦΕΡΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑΣ – «Oops!» της ομάδας Nova Melancholia, M54](#)

OOPS... THEY DID IT AGAIN, ή, Η ΕΙΔΙΚΗ ΤΡΥΦΕΡΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑΣ – «Oops!» της ομάδας Nova Melancholia, M54



1. Θα ξεκινήσω κάπως περίεργα. Σε ένα **παλιό γκέι μπαρ** στο Κουκάκι ακούγονταν με τρομερή εμμονή **τα ίδια τραγούδια** του Γιάννη Σπανού και ήταν πάντοτε όλα να **θρηνούν για κάτι** (για κάποιον που δεν ήρθε, για κάποιον που έφυγε). Σε αυτό το μπαρ, μού έκανε τρομερή εντύπωση που δεν υπήρχε σχεδόν **ποτέ χορευτική διάθεση** και όλοι κλείνονταν πάνω από το ποτό τους. (Μόνο όταν έπαιζε κανένα περίεργο τραγούδι της Μαρινέλλας, σηκωνόταν κάποιος ώμος ή **κουνιόταν καμιά πασμίνα** κι **όλοι λέγαμε «Oops!»**).

Όταν στο τέλος της νέας παράστασης της ομάδας **Nova Melancholia** τα τέσσερα περφόρμερ ημίγυμνα (και καλύπτοντας **τα «επίμαχα» σημεία** με «συννεφάκια» από ατάκες κόμικς τύπου «BOO-HOO!» ή «OUCH!») έκαναν την υπαρξιακή τους **πασαρέλα για τις πληγές του δειλινού**, ένιωσα ότι συνδέθηκα με τη μελαγχολία εκείνου του μπαρ στο Κουκάκι—με μια **παράλογη μελαγχολία** όπου η πραγματικότητα κρατιέται από μια **σιδερένια κλωστή**—υπό τη συνοδεία της **αγωνιστικής μπαλάντας** του Σπανού *Βροχή και σήμερα*.

2. Η ομάδα **Nova Melancholia** επανέρχεται με το *Oops!*, μια παράσταση που ισορροπεί ανάμεσα στη φάρσα, το εξώλογο και την υπαρξιακή ειρωνεία.

Σ' έναν ψυχρό «εκθεσιακό» χώρο που δεν περιμένεις να μεταμορφωθεί σε **φουτουριστικό στούντιο** της ύπαρξης, τέσσερα περφόρμερ ενσαρκώνουν τις **ζοφερές ιστορίες** του Ρώσου συγγραφέα **Δανιήλ Χαρμς** (Λένινγκραντ, 1905–1942) με τη λογική των κινουμένων σχεδίων που οι χειρονομίες τους είναι αποκομμένες σαν μηχανικές αντιδράσεις ενός **γκροτέσκου σύμπαντος**.

Σ' αυτόν τον κόσμο, τα πάντα—κάθε πτώση, κάθε εξαφάνιση, κάθε **απότομη βία** που καμία αιτιότητα δεν προετοιμάζει, και κάθε ατάκα—λειτουργούν σαν **σκηνικά συμβάντα** όπου το κωμικό γειτνιάζει με το τρομώδες, προειδοποιώντας ότι μια ζωή μπορεί να τελειώσει **τόσο τυχαία** όσο τελειώνει μια πρόταση στα χειρόγραφα του **Χαρμς**.

Έτσι και οι περφόρμερ Χριστίνα Καραγιάννη, Σταύρος Καραμπάτσος, Pierre Magendie και Δέσποινα Χατζηπαυλίδου γίνονται οι **μπουρλέσκ φιγούρες** ενός σύμπαντος που έχει χάσει το νόημά του, όπως τα **θραύσματα των κειμένων** του Χαρμς—αυτά τα μικρά χαρτάκια με τις ημιτελείς φράσεις και τις **απότομα κομμένες εικόνες** από έναν κόσμο ρήξης, στον οποίο η λογική δομή διαλύεται όχι μόνο ως **αισθητικό παιχνίδι**, αλλά ως ψύχραιμη καταγραφή μιας πραγματικότητας που έχει χάσει τον **άξονα της ανθρωπινότητας**.



3. Ο **Δανιήλ Χαρμς** υπήρξε μία από τις πιο ιδιότυπες μορφές της **ρωσικής πρωτοπορίας** και από τους δημιουργούς που διαμόρφωσαν ριζικά την αισθητική του παράλογου στη λογοτεχνία και το θέατρο. Ως ιδρυτικό μέλος της ομάδας OBERIU, κινήθηκε σε μια περιοχή όπου η ποίηση, η πεζογραφία και η δραματουργία διασταυρώνονταν με το **αντι-λογικό**, το αποσπασματικό και το απρόβλεπτο. Η ζωή του εξελίχθηκε σε μια περίοδο **έντονου σταλινικού τρόμου**, λογοκρισίας και

παρακολούθησης, ενώ τα έργα του απαγορεύτηκαν, ο ίδιος συνελήφθη επανειλημμένα και πέθανε το 1942 σε **ψυχιατρικό παράρτημα φυλακής** κατά την πολιορκία του Λένινγκραντ. Το μεγαλύτερο μέρος του έργου του διασώθηκε από φίλους και αναγνωρίστηκε μεταπολεμικά, αποκαλύπτοντας έναν δημιουργό που έβλεπε τον κόσμο σαν σκηνή στην οποία η **πραγματικότητα έχει πάψει** πια να υπακούει σε νόμους.

Το ίδιο και στην παράσταση της Nona Melncholia, το παράλογο και ο σατιρικός τρόμος λειτουργούν σαν **σκηνικό βάθος** και άξονας, δίνοντας **μορφή στην αστάθεια** και **όγκο στην απειλή**. Με τον τρόπο αυτόν, το ειρωνικό «Oops!» του τίτλου μοιάζει με μια **καταγραφή δονήσεων** σαν σειсмоγραφική σημείωση μέσα σε έναν κόσμο που τρεμοπαίζει. Οι «χαρτονένιοι» ήρωες που ζητούν μια «συγγνώμη» η οποία δεν ειπώθηκε ποτέ, αποτυπώνουν τα παράλογα πρόσωπα του Χαρμς σαν απότομα κομμένες και ημιτελείς παρουσίες θραυσμάτων που επαναλαμβάνουν ασταμάτητα **τη βία και το παράλογο της ύπαρξης** (αλλά και της αντοχής). Ή, όπως σημειώνει η Ομάδα: «Είμαστε οι παράλογα βίαιοι ήρωες των μικρών ιστοριών, που έζησε μέσα στο **ζόφο της σταλινικής δεκαετίας** του 1930. Είμαστε οι μπουρλέσκ κλόουν του αμερικανικού κινηματογράφου στα μαύρα χρόνια της Μεγάλης Ύφεσης του 1929. Μεσοπολέμου, φτιαγμένο με ευτελή υλικά, DIY αισθητική και προηχογραφημένη μουσική, η ομάδα δημιουργεί έναν κόσμο όπου η τέχνη αντιδρά και αντιστέκεται».

4. Στον κόσμο του «Oops!», πόλεμοι, **γενοκτονίες**, ψευδείς ειδήσεις, **άνοδος της άκρας δεξιάς** και ζωντανά μεταδιδόμενες γενοκτονίες συνθέτουν μια πραγματικότητα όπου η λογική δομή έχει ήδη διαρραγεί. Πίσω όμως από το γέλιο και τη σάτιρα κρύβεται μια έντονη πολιτική διάσταση, ένας **κόσμος ανοησίας** και καταρρεύσεων που εκπορεύεται από τις μικρές εκρήξεις των κειμένων του Χαρμς.

Τέσσερα περφόρμερ (με **καρτουνίστικα μάτια** και στόματα σε «Άουτς») εισέρχονται στη σκηνή **καπνίζοντας ψεύτικα τσιγάρα** που έρχονται από το κείμενο του Χαρμς «Τα δεινά του καπνίσματος» (1933), έτσι όπως ο *άνθρωπος που καπνίζει δεν είναι ποτέ στο ύψος των περιστάσεων*. Αμηχανώντας αλλά αποφασισμένα, τα περφόρμερ γίνονται μάρτυρες **απίθανων συναντήσεων** μεταξύ Ντόναλντ Τραμπ, Βολοντιμίρ Ζελένσκι και Βλαντίμιρ Πούτιν, με τον τρόπο που ο Χαρμς εφήυρε έναν σκηνικό διάλογο όπου ο **Πούσκιν και ο Γκόγκολ** τσακώνονται, παρεξηγούνται και φωνάζουν, μέχρι που ένας φωνάζει «Πούσκιν!» και πέφτει η αυλαία (1935)!



Μέσα στο **χάος των διαλόγων**, η παραμόρφωση της γλώσσας οδηγεί στο κεντρικό πολιτικό σχόλιο: η εξουσία δεν «χρειάζεται» μόνο **σφαίρες και γενοκτονίες**, αλλά πρέπει ταυτόχρονα να ελέγχει το νόημα της πραγματικότητας. Κάθε υπερβολή, κάθε παρεξήγηση, κάθε γελοιογραφική αντίδραση γίνεται μαρτυρία ότι η **πολιτική αυθεντία** δεν είναι παρά ένα εργαλείο που αποκαλύπτει τη **δολοφονική κενότητα** του ίδιου του συστήματος. Και μέσα στο κενό αυτό είναι που η αυθεντία υπάρχει **χωρίς περιεχόμενο** και η εξουσία λειτουργεί **χωρίς αυτογνωσία** με τον τρόπο που γεννιέται το **πραγματικό πολιτικό σκοτάδι**: η **κυριαρχία χωρίς λογοδοσία**, όταν διαπράττονται εγκλήματα.

5. Το *OOPS!* της Nova Melancholia έχει πάνω απ' όλα μια ακραία **σωματογραφική και εικονογραφική καθαρότητα**: κάποιος πέφτει από ένα παράθυρο απροειδοποίητα, άνθρωποι εξαφανίζονται **απλώς επειδή «έτσι»**, κι αντικείμενα και άνθρωποι καταρρέουν **σα να μην έχουν βάρος**, συνθέτοντας ένα τοπίο κατάρρευσης και καταστροφής ως **γυμνή πολιτική μεταφορά**.

Ταυτόχρονα, τα εξαιρετικά εικαστικά πανό του σκηνογράφου και εικαστικού Κώστα Τζημούλη έδιναν με ακρίβεια **τρομώδους φουτουριστικού μοντάζ** την αίσθηση της σκηνικής μέγγενης που συνθλίβει, αλλά και αποκαλύπτει, μια συνθήκη **ανθρώπινης συντριβής**. Το ίδιο και τα σκηνικά αξεσουάρ (κεφάλια τούβλου και επονείδιστες κουκούλες τύπου Κου Κλουξ Κλαν) αποκάλυπταν **τον τρόμο και τον φασισμό** της εκάστοτε ιστορικής κανονικότητας. Επρόκειτο, εντέλει, για ένα κόσμο **πικρής ειρωνείας** και μελαγχολικού σαρκασμού, επειδή ακριβώς πάνω απ' αυτή τη συνθήκη τρόμου, συχνά ακούγονταν παιδικά τραγούδια **ευρωπαϊκής ευωχίας**, όπως το *Sur le pont d'Avignon* ή το *London Bridge is Falling Down*.



Οι σκηνικοί ήρωες της Nova κινούνται σαν να βρίσκονται σε έναν κόσμο όπου η βαρύτητα, η λογική και η υποτιθέμενη κοινωνική ευπρέπεια έχουν καταργηθεί, και το σώμα γίνεται **εργαλείο έκφρασης** που **υπακούει μόνο στο ξάφνιασμα**. Συχνά στέκονται ακίνητοι για ώρα μέχρι που ξαφνικά πετάγονται μπροστά, τινάζουν τα χέρια, χτυπούν το πόδι, σηκώνονται απότομα από μια πτώση. Οι **αιφνίδιες εκκινήσεις** και τα παγώματα (σαν καρτουνίστικα freeze–bursts), οι **κοφτές, σπασμωδικές κινήσεις**, οι **ανολοκλήρωτες χειρονομίες**, οι **επανελημμένες αποτυχίες** κάθε προσπάθειας **όρθωσης** και οι μικρές **σιωπηλές γλίστρες** είναι όλες χορογραφημένες τέλεια ως αποτυπώματα της **υπαρξιακής αστάθειας** και μιας κωμικοτραγικής έντασης.

Η Χριστίνα Καραγιάννη έχει την ευαισθησία μια σκληρής κι **ανεπιτήδευτης σαγήνης**, ο Σταύρος Καραμπάτσος γίνεται ένα **καρτούν τέλειαν πανουργίας**, και η Δέσποινα Χατζηπαυλίδου, όπως πάντα, μετατρέπει τη φυσικότητα του θεατρικού καμποτινισμού σε **προσωπική υπερδύναμη**. Δεν γίνεται, όμως, να μην ξεχωρίσω τον Pierre Magendie—η μπαλετική του ευφράδεια και η δηλητηριώδης ειρωνική εκφραστικότητά του έδιναν στο κάθε «Ουπς!» κλίμακα **μέγιστης θεατρικότητας** και ευστοχίας.

Κι όλα αυτά σε ένα κλίμα **κουίρ καμπαρέ** όπου η μελαγχολία του *Bang Bang* της Nancy Sinatra συναντά τους επικούς θριάμβους του Ennio Moricone, και οι **στρατώνες** της Marlene Dietrich επισκιάζονται θριαμβευτικά από την **ποπ αγωνιστικότητα** της Britney Spears. Ή, όπως πάντα, **φυλάξου, αγρύπνια μου, από τον κεραυνό...**

Υ.Γ. Χαίρομαι πάντα που εκείνη η μικρή Ομάδα του Βασίλη Νούλα, την οποία πρωτοσυνάντησα το 2007, συνεχίζει να αγωνίζεται και να επιμένει ακάθεκτη.

Γιώργος Σαμπατακάκης